

การรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาส เขต 3

Perception on Teachers' Active Learning Method in Narathiwat Primary Educational Service Area Office 3

นราธิพย์ ทองโสภะ* และ ชนฉนิ สิลาณุกิจ
Narathip Thongsopha* and Chonmanee Silanookit

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จังหวัดกรุงเทพฯ 10240
Master of Education Administration Faculty of Education Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: narathip.3.339@gmail.com

Received: 24 February 2021 Revised: 1 May 2021, Accepted: 14 May 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 317 คน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์ความรู้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก และด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.986 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รองลงมาคือ ด้านลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 2) การเปรียบเทียบการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ดังนี้ (1) ผลการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน (2) ผลการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 (3) ผลการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ยกเว้นด้านการรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การรับรู้ นราธิวาส

Abstract

This exploratory research aimed to study and compare the level of perception on teachers' active learning method in Narathiwat Primary Educational Service Area Office 3. The target group was 317 teachers under the Narathiwat Primary Educational Service Area Office 3 classified by education, working experience, and schools' sizes. The instrument for collecting data was a questionnaire concerning the perception of teachers' active learning method in four aspects: the knowledge about active learning method, the characteristic of active learning method, the pattern of active learning method, the role of teachers in active learning method with reliability = 0.986. The statistics used in analyzing data were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One -Way ANOVA, and Scheffe's method.

The results of this research were shown as following: 1) The perception of teachers' active learning method in Narathiwat Primary Educational Service Area Office 3 was at a high level as a whole. When considering each aspect, it showed that the average of perception on teachers' role in active learning method was at the highest level, following by the characteristic of active learning method, the knowledge about active learning method and the pattern of active learning method, respectively. 2) When comparing the perception of teachers' active learning method in different aspects, the results have shown as following; (1) The result of perception towards active learning methods in Narathiwat Primary Educational Service Area Office 3 classified by education and individual aspects demonstrated that there was no differences. (2) The result of perception towards active learning methods in Narathiwat Primary Educational Service Area Office 3 classified by working experience and individual aspects was significantly different at 0.05 level. (3) The result of perception towards active learning methods in Narathiwat Primary Educational Service Area Office 3 classified by the size of school as overall and individual aspects was significantly different at 0.05 level, except active learning methods that there was no statistically significance differences.

Keywords : Active Learning, Perception, Narathiwat Province

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดให้มีการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมและยืดหยุ่นที่คำนึงถึงความแตกต่างเฉพาะตัวของผู้เรียน ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมากต่อความสนใจใฝ่รู้ และศักยภาพในการแสวงหาความรู้ของผู้เรียน รวมทั้งให้การบริหารจัดการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องสอดคล้องและมีประสิทธิภาพตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต มีการตัดสินใจแก้ปัญหา และนำไปสู่การคิดสร้างสรรค์ [5] กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้กำหนดให้แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2579) มียุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อให้การศึกษาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนประเทศตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และได้วางกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาให้สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพบริบทและสิ่งแวดล้อมที่ส่วนมีผลกระทบต่อพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทั้งด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สภาพสังคม และพฤติกรรมกรเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้การจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ก้าวทันสังคมโลก โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 -2579) ได้กำหนดเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) กำหนดให้มีการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ประกอบด้วยทักษะ 3R ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetic) และทักษะ 8C ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนการทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ

(Communication Information and Media Literacy) ทักษะด้านการใช้คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะด้านอาชีพและการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) ดังนั้นการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 จึงต้องเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วพลิกผันและคาดไม่ถึง คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และการปรับตัว โดยให้ความสำคัญกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนองเป้าหมายของผู้เรียนดังกล่าวได้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579 [13]

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชาและให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ที่เกิดขึ้นในตัวเองด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้แนะนำ กระตุ้นหรืออำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน เช่น การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เป็นการเรียนรู้จากการสร้างผลงาน ชิ้นงานของผู้เรียน ผู้เรียนจะสร้างองค์ความรู้ขึ้นด้วยตนเองจากการปฏิบัติงาน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งสมมติฐาน สาเหตุและกลไกของการเกิดปัญหานั้น รวมถึงการค้นคว้า ความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา การเรียนรู้ดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ เกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้จากการเรียนรู้ในรูปแบบเชิงรุก [9] ซึ่งมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ในรายวิชาการพัฒนาทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ [2] พบว่า จากการประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลังจากจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทำให้ผู้เรียนมีทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และการเป็นพลเมืองดี (Compassion) และจุฬามาศ เพิ่มพูนเจริญยศ [1] ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบเดิมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านห้องเรียนอัจฉริยะ พบว่า กลุ่มทดลองมีการใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านห้องเรียนอัจฉริยะมีคะแนนหลังเรียนรู้ สูงกว่า กลุ่มควบคุมที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบเดิม อย่างมีระดับที่นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังนั้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงเป็นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 และนโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการที่ใช้เป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี แบ่งเป็น 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดยะลา แบ่งเป็น 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และจังหวัดนราธิวาส แบ่งเป็น 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 23 พฤศจิกายน 2549 เป็นพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อม และบริบทที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ทั้งในเรื่องของความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม รวมถึงการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ [12] ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 เป็นเขตพื้นที่การศึกษาที่มีภาพผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-Net) ปีการศึกษา 2560 น้อยที่สุดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ [14]

การรับรู้คือ การที่บุคคลได้รับข้อความ ข้อมูลและสามารถตีความจากความเข้าใจ ความสนใจ ประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ และสามารถแปลความหมายจากสิ่งต่าง ๆ ที่รับรู้ได้ [3] การรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูจึงเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งในการนำสู่การปฏิบัติให้เกิดผลในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามเป้าหมาย ซึ่งระดับการรับรู้ของแต่ละบุคคลนั้นจะแตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ประสบการณ์ ความรู้ ทัศนคติ ฯลฯ [8] ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาระดับการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 โดยเปรียบเทียบตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนทางการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีความเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research)

ประชากร เป็นครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3 ประจำปีการศึกษา พ.ศ. 2563 จำนวน 1,729 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยใช้ตารางของ เกรซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) [7] ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนขนาดของสถานศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก 35 คน ขนาดกลาง 258 คน ขนาดใหญ่ 24 คน

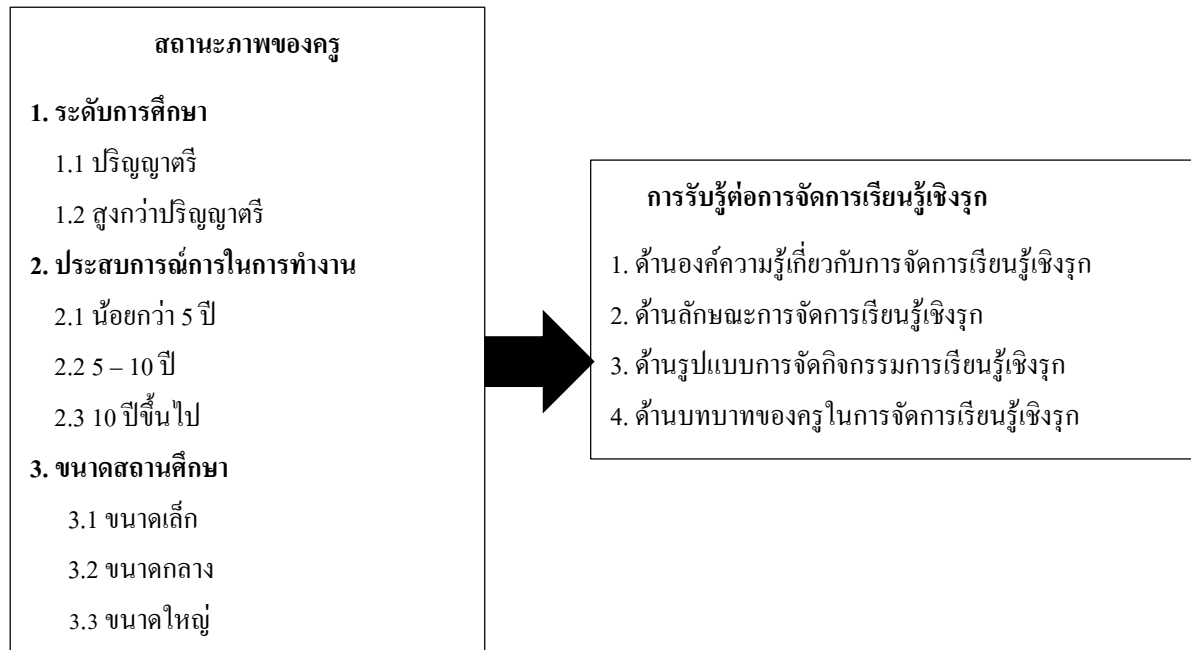
เครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) เกี่ยวกับการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 30 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .60 – 1.00 จากการประเมินความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์ และผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนราธิวาส ผู้อำนวยการกลุ่มติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคใต้ สพฐ. และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .986 และมีค่าอำนาจจำแนก (discrimination) อยู่ระหว่าง .714 – 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งหนังสือถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากครูในสังกัด ซึ่งได้ข้อมูลกลับมา 317 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ตรวจสอบความถูกต้อง และความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลเสร็จแล้วนำผลไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ สถิติพื้นฐาน ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบ ใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษารับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3 ผู้วิจัยได้ใช้ขอบข่ายเนื้อหาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน [15] มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษาประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 317 คน โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถามการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 3 ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 89.30 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 10.70 โดยมีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 45.40 รองลงมา คือ ประสบการณ์ในการทำงาน 5 – 10 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 35.30 และ ประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 19.20 ตามลำดับ ส่วนขนาดสถานศึกษา มีครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 81.40 รองลงมา เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 7.60 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละของสถานะภาพครูผู้ตอบแบบสอบถามสถานภาพครูผู้ตอบแบบสอบถามการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 3

สถานะภาพ	N=317	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	283	89.30
สูงกว่าปริญญาตรี	34	10.70
รวม	317	100.00

ตารางที่ 1 ต่อ

สถานภาพ	N=317	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	61	19.20
5 – 10 ปี	112	35.30
10 ปีขึ้นไป	144	45.40
รวม	317	100.00
ขนาดสถานศึกษา		
เล็ก	35	11.00
กลาง	258	81.40
ใหญ่	24	7.60
รวม	317	100.00

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบทบาทของครู ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 4.05$) รองลงมาคือ ด้านลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 3.81$) และด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 3.80$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ($\bar{X} = 3.78$) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 โดยรวมและรายด้าน (N=317)

การรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	การรับรู้ของครู		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1 ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.80	.60	มาก
2 ด้านลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.81	.62	มาก
3 ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	3.78	.64	มาก
4 ด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.05	.67	มาก
รวม	3.86	.58	มาก

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาต่างกัน ดังนี้

1. ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้าน (N=317)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	วุฒิการศึกษา				t	p
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	(n=283)		(n=34)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1 ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.79	.62	3.93	.47	-1.262	.208
2 ด้านลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.79	.63	3.96	.51	-1.533	.126
3 ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	3.76	.64	3.92	.61	-1.313	.190
4 ด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.04	.68	4.13	.58	-0.809	.419
รวม	3.84	.59	3.98	.48	-1.322	.187

* $p < .05$

2. ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้าน (N=317)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ประสบการณ์ในการทำงาน						F	p
	น้อยกว่า 5 ปี		5 - 10 ปี		10 ปีขึ้นไป			
	(n=61)		(n=112)		(n=144)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.82	.66	3.91	.56	3.71	.60	3.614*	0.028
2. ด้านลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.84	.66	3.90	.57	3.72	.63	3.078*	0.047
3. ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	3.88	.65	3.85	.60	3.68	.65	3.245*	0.040
4. ด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.14	.77	4.13	.56	3.94	.70	3.088*	0.047
รวม	3.92	.63	3.95	.52	3.76	.60	3.646*	0.027

* $p < .05$

3. ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3 ที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ไม่พบความแตกต่าง ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน (N=317)

การรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ขนาดสถานศึกษา						F	p
	เล็ก (n=35)		กลาง (n=258)		ใหญ่ (n=24)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.01	.53	3.80	.58	3.56	.83	4.068*	.018
2. ด้านลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.08	.54	3.79	.59	3.63	.86	4.605*	.011
3. ด้านรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรูเชิงรุก	3.93	.72	3.77	.62	3.65	.75	1.465	.233
4. ด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.25	.57	4.04	.66	3.81	.85	3.136*	.045
รวม	4.07	.54	3.85	.56	3.66	.80	3.663*	.027

* $p < .05$

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3 มีประเด็นสำคัญอภิปรายผล ดังนี้

1. การรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย ด้านองค์ความรู้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และด้านบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 3 ได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้จากที่กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู โดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนให้เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ : Active Learning โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2558 [16] จึงทำให้ครูมีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทร สองเมืองหนู และคณะ [4] ที่ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ครูมีระดับความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของยุภาลัย มะลิซ้อน และกาญจน์ เรืองมนตรี [10] ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเป้าหมายสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสวารส ตาลกุล และปิยะนาถ บุญมีพิพิช [18] ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในปัจจุบันครูสามารถรับรู้ข่าวสาร ความรู้ได้ง่ายและสะดวกขึ้นผ่านระบบออนไลน์ [3] รวมทั้งได้รับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ระดับการรับรู้ของครูต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไม่

แตกต่างกัน สอดคล้องกับวศิน ชูชาติ [11] ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูที่มีวุฒิต่างกัน มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 จังหวัดสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีพื้นฐานความรู้ในการจัดการเรียนการสอนไม่เท่ากัน หรือมีทัศนคติ ความต้องการต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่างกัน และความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน ทำให้การรับรู้แตกต่างกัน สอดคล้องกับปิยะนันท์ บุญชะโยไทย [8] ที่กล่าวว่า ด้วยความสามารถที่จำกัดของมนุษย์จึงทำให้ต้องเลือกสรรข่าวสารที่จะเปิดรับ การเลือกเปิดรับนี้แตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์ ความเชื่อ ทัศนคติ ลักษณะทางประชากร ฯลฯ ของผู้รับสาร และมีแนวโน้มที่จะเปิดรับหรือปฏิเสธข่าวสารที่ขัดแย้งกับระบบความเชื่อ ค่านิยมประสบการณ์ และข่าวสารที่สะสมไว้ดั้งเดิม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของตุล เชื้อจัญญ [6] ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพปัญหา และความต้องการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีสภาพปัญหาการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 3 ที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน ยกเว้น ด้านรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีบริบทในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน รวมทั้งปัญหาการขาดแคลนครู หรือครูผู้สอนไม่ตรงเอกวิชาในบางโรงเรียนของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ [12] จึงทำให้โอกาสในการรับรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแตกต่างกัน สอดคล้องกับ งานวิจัยของสลิตา รินสิริ [17] ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในอำเภอเกาะจันทร์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในเขตอำเภอเกาะจันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 3 มีการรับรู้ในด้านรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 3 จึงควรมีการให้ความรู้กับครูในด้านรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มขึ้น เช่น การจัดอบรม การรวบรวมและจัดการความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นคู่มือให้ครูได้ศึกษาเพิ่มเติม และมีการกำกับนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้ครูใช้รูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลายขึ้น

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 3 มีการรับรู้ในด้านบทบาทของครูในการเรียนรู้เชิงรุกมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 3 จึงควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัด การสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก และได้แสดงความคิดเห็น การใช้สื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน หรือสร้างเครือข่ายครูเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับเขตพื้นที่การศึกษา พร้อมทั้งนิเทศ กำกับติดตามการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 3 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 3 ควรศึกษาและพัฒนารูปแบบในการอบรมครูให้เหมาะสมกับกลุ่มครูที่มีความแตกต่างกันเพื่อให้เกิดการรับรู้ และเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างสูงสุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียนที่เกิดผลสำเร็จและพัฒนาเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 3
2. ควรสร้างรูปแบบ/สร้างครุต้นแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 3 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- [1] จุฬามาศ เพิ่มพูนเจริญยศ. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลไพรโยก. มหาวิทยาลัยศรีปทุม; 2561.
- [2] จันทรา แซ่ลิว. ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก Active learning ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ในรายวิชาการพัฒนาทักษะการคิด สำหรับเด็กปฐมวัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ; 2560.
- [3] จันทน์ รุ่งเรืองธนาพล และ เมธสิทธิ์ พูลดี (การรับรู้การเป็น Thailand 4.0 ของอาจารย์คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์; 2561.
- [4] ธนกร สองเมืองหนู. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี 2562;14(27): 64-73.
- [5] ดิลก พจน์พงษ์. รายงานวิจัยและพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2. 2551; 1.
- [6] ดุล เชื้อจำรูญ. สภาพปัญหา และความต้องการพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ; 2555.
- [7] ชีระวุฒิ เอกะกุล. ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. อุบลราชธานี : วิทยาการพิมพ์; 2543.
- [8] ปิยะนันท์ บุญชะโยไทย. การรับรู้ และ ทศนคติ ของผู้บริหารท้องถิ่นต่อสื่อกิจกรรมการพัฒนาอย่างยั่งยืนของบริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ; 2556.
- [9] มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning).สารแพทยศาสตร์ศึกษา มอ 2559;2:2-6.
- [10] ยุภาลัย มะลิซ้อน, กาญจน์เรื่องมนตรี. การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ; 2563.
- [11] วศิน ชูชาติ . ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21 จังหวัดสุพรรณบุรี. มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2559.
- [12] ศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. แผนยุทธศาสตร์การศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 20 ปี [พ.ศ. 2561 – 2580]. ปีคานี้ 2561.
- [13] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. 2560; 79.
- [14] สำนักงานศึกษาธิการภาค 8. การศึกษา วิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2560 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส). กลุ่มตรวจราชการและติดตามประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการภาค 8. 2560; 33.
- [15] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน; 2562.
- [16] สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แนวทางการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ : Active Learning. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน; 2562.
- [17] สลิตา รินสิริ. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนในอำเภอเกาะจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา ; 2558.

- [18] สวรรส ตาลกุล และปิยะนาถ บุญมีพิพิธ. ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จังหวัดปราจีนบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2561;8(2): 18-26.